

Nr 20.

Av herr **Viklund**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 3, med förslag till förordning om allmän omsättningsskatt.

Genom den av Kungl. Maj:t till urtima riksdagen avlätna propositionen om allmän omsättningsskatt avses att nå det dubbla syftet att dels tillföra staten en viss ökad inkomst och dels åstadkomma en önskvärd konsumtionsbegränsning. Med hänsyn till rådande finanssituation samt de ytterligare behov, som komma att ge sig till känna inte minst på det sociala området, kan det vara förklarligt, att även denna skatteform måste prövas. När i rådande läge kräves, att alla skola bringa offer efter graden av förmåga, kan ingen invändning förebäras häremot. I likhet med de flesta andra konsumtionskatter kan emellertid inte heller den föreslagna allmänna omsättningsskatten anpassas efter medborgarnas mycket skiftande bärkraft. Tvärtom gäller som regel, att trycket av en skatt på nödvändighetsvaror står i omvänt förhållande till den ekonomiska förmågan hos den, som har att erlægga densamma. Sålunda ju större antal barn en familjeförsörjare har att skaffa förnödenheter åt och ju mera ekonomiskt bekymmersamt han härigenom kan ha det, desto hårdare drabbas han av en indirekt skatt av här berörda slag. Verkningarna härav äro särskilt kännbara under nuvarande förhållanden, då förnödenheterna äro föremål för ständiga prisförhöjningar samt betydande områden av arbetsmarknaden på grund av krisens verkningar blivit utsatta för besvärliga rubbningar. Redan under mera normala förhållanden ha omfattande folklager befunnit sig i ett sådant ekonomiskt läge, att endast en nödortftig bärgning varit möjlig. Till dessa grupper höra givetvis åldringar, som ha att söka klara sig på vad enbart folkpensionen ger. Men i allra främsta rummet gäller det omfattande folkgrupper med synnerligen låga årsinkomster och vidare människor, vilka på grund av rubbningar inom näringslivet fått sina försörjningsmöjligheter försvårade. Då familjeförsörjare inom dessa läger redan tidigare med sina knappa inkomster haft att klara sig med ett existensminimum, är det uppenbart, att de fortgående prisförhöjningarna å livsförnödenheter måste tvinga till avsevärda försakelser. Den konsumtionsbegränsning, som varje prisförhöjning nödvändiggör inom dessa folkgrupper, torde ur social synpunkt kunna betraktas som synnerligen betänklig, emedan den drabbar nödvändighetsvaror av olika slag och därför kan innebära vådor för särskilt de uppväxandes hälsa.

I propositionen föreslås nu visserligen att vissa varor skola undantagas från allmän omsättningsskatt. Alldeles fränsett att undantagsbestämmelserna härutinnan helt naturligt måste bli stela och onyanserade i förhållande till olika konsumentgruppers mångskiftande betingelser, är det väl emellertid mycket ovisst, om syftet med dessa undantag kan nå sitt avsedda mål. Det

finnes nämligen ingen garanti för att de förnödenheter och varor, som nu föreslås undantagna från den allmänna omsättningsskatten, inte följer med prisutvecklingen för de skattebelagda. Intet motsäger att de förra inom en mycket snar framtid till och med kunna bli föremål för en avsevärt större prisstegring än de senare. Stora familjer, som ha att klara sig med små inkomster, äro föga hjälpta med att slippa erlægga omsättningsskatten, om samtidigt en allmän prishöjning åstadkommer fördyring av livsförnödenheter, som mångdubbelt överstiger en eventuell omsättningsskatt. Fortskrider den uppåtgående prisutvecklingen på olika områden, såsom det sker för närvarande, förefaller det att en omsättningsskatt av föreslagen omfattning i och för sig skulle vara av underordnad betydelse. Desto tydligare framstår emellertid nödvändigheten av att människor, som härigenom råka i svårigheter, på nödigt sätt bringas samhällelig hjälp.

Som den föreslagna allmänna omsättningsskatten också torde få anses utgöra ett led i statsmakternas strävan att anskaffa medel även för mötande av sociala hjälpbehov, som rådande krisläge göra oundvikliga, synes det mest ändamålsenligt att skatten i fråga uttoges å samtliga varor utan undantag. Skulle därigenom de årliga intäkterna av densamma uppgå till 300 miljoner kronor i stället för nu beräknade 200 miljoner och skillnaden användas för statliga bidrag till hjälpåtgärder, som mest äro av nöden, erhöles såväl skatten ifråga som därav möjliggjorda hjälpåtgärder den största effekten. Att innan grunder för en bidragsverksamhet i härberörda avseende skapats uttaga en allmän omsättningsskatt undantagslöst kan dock vålla olägenheter. För människor ute i landet, vilka redan förut haft att brottas med försörjningsbekymmer, ha de rådande krisförhållandena medfört verkningar, som påkalla hjälpåtgärder. Under nuvarande extraordinära tider framstår det som en påtaglig brist och stelhet i samhällets hjälporganisation, att familjer, vilka på grund av kris och dyrtid fått sina försörjningssvårigheter förvärrade, antingen skola vara hänvisade till ytterligare försakelser eller anlåtande av fattigvården. Inom den kommunala verksamheten är denna brist nu synnerligen kännbar, och behovet av en form för hjälp åt de av krisen särskilt utsatta familjerna anmäler sig mångenstädes med ökad styrka.

Ett samarbete mellan staten och exempelvis kommunernas hälsovårdsnämnder skulle i detta hänseende kunna göra det möjligt att lindra svårigheterna. För en ändamålsenlig verksamhet av här åsyftad art låter det sig knappast göra att uppdraga några stelt verkande generella riktlinjer. Det måste ankomma på lokala samhällsorgan att med hänsyn till speciella förhållanden i varje särskilt fall vidtaga nödiga hjälpåtgärder. Statens medverkan för detta ändamål må gärna ske efter restriktiva grunder och även förbindas med ekonomiskt deltagande från kommuns sida. Huvudsaken är att kommunerna beredas möjlighet att inskrida hjälpande, då krisen orsakat svårigheter, som göra samhälleliga undsättningsåtgärder nödvändiga.

I anslutning till vad sålunda här anförts hemställes,

att riksdagen vid behandlingen av proposition om allmän omsättningsskatt måtte besluta att hos Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utarbetande av grunder för samhälleliga hjälpåtgärder för familjer, vilka på grund av rådande krisförhållanden och därav förorsakade prisförhöjningar, särskilt till den del de föranletts av den allmänna omsättningsskatten, råkat i särskilda försörjningssvårigheter, samt

att Kungl. Maj:t, när förslag härutinnan föreligger, måtte underställa riksdagen förslag till de ändringar av förordningen om allmän omsättningsskatt, vilka kunna bliva betingade av nämnda hjälpåtgärder.

Stockholm den 26 oktober 1940.

K. G. Viklund.
